

СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО СУСПІЛЬСТВО

План

1. Предмет, об'єкт, закони і категорії соціології.
2. Структура соціології.
3. Функції соціології.

Роботу виконали:
Дідик Анна та
Чечет Захар

Соціологія - наука про становлення, розвиток і функціонування суспільства, його елементів, соціальних відносин і соціальних процесів, про механізми і принципи їх взаємодії.

- Термін “соціологія” походить від двох слів - латинського “societas” (суспільство) та грецького “logos” (вчення), і в буквальному перекладі означає “вчення про суспільство”.
- Впровадив цей термін до наукового вжитку у 30-х роках XIX ст. французький філософ, соціолог Огюст Конт (1798-1857), який ототожнював соціологію з суспільствознавством, що охоплює всі галузі знань про суспільство.

○ **Позитивізм** - філософська течія, представники якої єдиним джерелом знання вважали емпіричні (засновані на чуттєвому досвіді) дані, заперечували пізнавальну цінність теоретичного мислення, філософських знань.

- Філософія О.Конта отримала назву позитивізм, головним для якого була відмова від абстрактних тлумачень суспільства і створення позитивної (грунтованої на досвіді людини) доказової соціальної теорії, роль якої вбачав у спостереженні, описі і систематизації фактів, процесів суспільного життя.

- Основна *наукова робота* О.Конта “Курс позитивної філософії” у 6-ти томах була опублікована у 1830-1842 рр.
- Створюючи свою позитивістську концепцію, О.Конт спочатку наводить визначення суспільної науки як “соціальної фізики”, а потім - як “соціології”.
- Розвиток суспільства, за Контом, підлягає тим самим законам, що і природа, тому *соціологія є частиною природознавства.*

□ Наприкінці XIX - на поч. XX ст. у наукових дослідженнях суспільства, поряд з економічними, демографічними, правовими та іншими аспектами, став виокремлюватися і соціальний, відповідно предмет соціології обмежувався вивченням соціальних аспектів суспільного буття.

- ❖ Першим застосував вузьке трактування соціології як науки Еміль Дюркгейм (1858-1917) - французький соціолог і філософ, який створив французьку соціологічну школу.
- ❖ Завдяки Дюркгейму соціологія зосередилася на вивченні соціальних процесів і соціальних явищ суспільного життя, тобто оформилася як галузь знань, що межує з іншими суспільними науками - історією, філософією, політекономією тощо.

- Сьогодні існує майже 100 визначень соціології, що говорить про розбіжності у поглядах на соціологію.
- Наприкінці ХХ ст. стала домінувати активістська соціологія, яка в трактуванні предмета науки на перше місце висунула активний чинник у соціальних відносинах - суб'єкт дії, виділила поняття "соціальна спільнота" як оноволожену категорію соціологічного аналізу.

1. Предметом вивчення соціології є: окремі аспекти, особливості, відносини, об'єкта дослідження, або свідомість і поведінка людини в конкретній соціально-економічній ситуації, які обумовлюють появу різних соціально-демографічних, національних, соціально-професійних структур..
2. Об'єктом соціологічного пізнання є сукупність соціальних зв'язків і соціальних відносин.

ЗАКОНИ СОЦІОЛОГІЇ.

- Соціальний закон - об'єктивний і повторюваний причинний зв'язок між соціальними явищами та процесами, які виникають внаслідок масової діяльності людей або їх дій.
- Соціальні закони *визначають відносини між різними індивідами та спільнотами, виявляючись в їх діяльності.*

ЗА МАСШТАБОМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНІ ЗАКОНИ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА:

загальні

1. Загальні закони діють в усіх суспільних системах (напр. закон товарно-грошових відносин)

специфічні

1. специфічні - обмежені однією чи кількома суспільними системами (напр. закон первинного нагромадження капіталу).

ЗА СПОСОБОМ ВИЯВУ СОЦІАЛЬНІ ЗАКОНИ ПОДІЛЯЮТЬ НА:

динамічні

1. Динамічні закони визначають напрям, чинники і форми соціальних змін, фіксують жорсткий, однозначний зв'язок між послідовністю подій у конкретних умовах.

статичні

1. Статичні закони - не детермінують соціальні явища, а відображають головні напрями змін, їх тенденцію до збереження стабільності соціального цілого.

КАТЕГОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ

Розрізняють дві основні групи категорій соціології:

- ⦿ 1. Категорії, *що пояснюють статику суспільства*, його структуру з виокремленням її основних підсистем та елементів (напр. “соціальна спільність”, “соціалізація”, “соціальна група”, “соціальний контроль”...)
- ⦿ 2. Категорії, *що характеризують динаміку суспільства*, його основні зміни - причини, характер, етапи тощо. (напр. “соціальний розвиток”, “соціальний протест”, “соціальна мобільність”...).

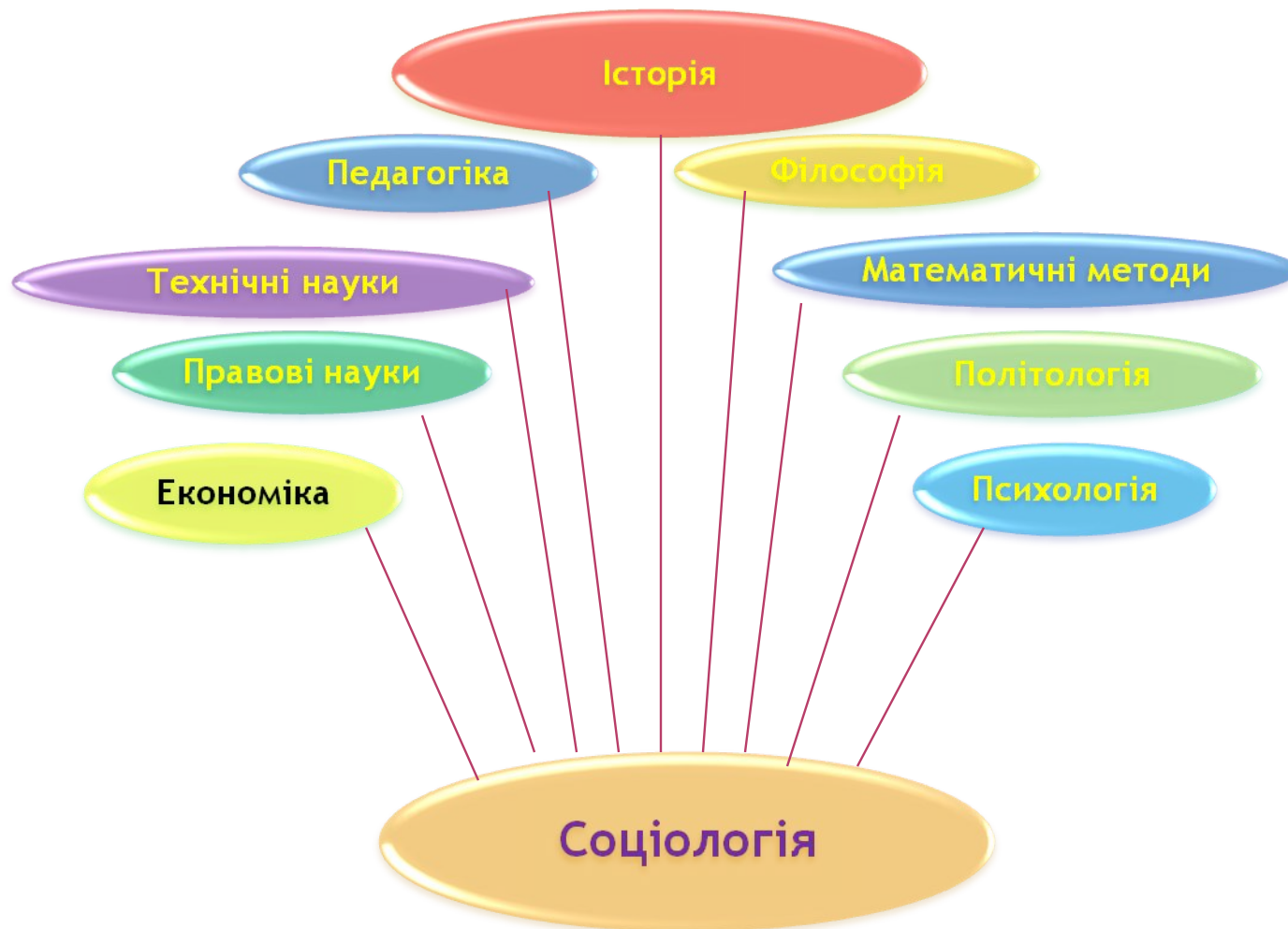
БІЛЬШ ПОШИРЕНИМ Є ПІДХІД, ЗА ЯКИМ ВИДІЛЯЮТЬ ТРИ ГРУПИ КАТЕГОРІЙ:

- 1. *Загальнонаукові категорії* (“суспільство”, “соціальна система”, “соціальний розвиток” тощо).
- 2. *Безпосередні соціологічні категорії* (“соціальний статус”, “стратифікація”, “соціальний інститут”, “соціальна мобільність” тощо).
- 3. *Категорії дисциплін, суміжних із соціологією* (“особистість”, “сім’я”, “соціологія політик”, тощо).

Соціальне (лат. *socialis* - товариський, громадський) - сукупність певних рис та особливостей суспільних відносин, інтегрована індивідами, спільнотами у процесі спільної діяльності в конкретних умовах, яка виявляється в їх стосунках, ставленні до свого місця в суспільстві, явищ і процесів суспільного життя.

Соціальні відносини -
самостійний, специфічний вид
суспільних відносин, які
виражають діяльність
соціальних суб'єктів, зумовлену
їх неоднаковим становищем у
суспільстві та роллю в
суспільному житті.

МІСЦЕ СОЦІОЛОГІЇ В СИСТЕМІ НАУК:

2. СТРУКТУРА СОЦІОЛОГІЇ

Більшість вчених дотримуються думки про *трирівневу структуру соціології*, яка передбачає такі рівні соціологічного знання:

1. теоретична соціологія,
2. спеціальні соціологічні теорії
3. емпіричні дослідження.

- Теоретична соціологія - на цьому рівні суспільство вивчають як єдиний соціальний організм, акцентуючи на глобальних проблемах.
- Теоретична соціологія охоплює різноманітні течії, школи, напрями, які зі своїх методологічних позицій пояснюють розвиток суспільства.
- Вона має самостійний статус із вищим рівнем достовірного, узагальнюючого знання про соціальні процеси, формування і розвиток соціальних відносин, про закономірності соціального життя.

- ✓ Спеціальні соціологічні теорії вивчають закономірності розвитку окремих соціальних спільнот, функціонування соціальних інститутів і процесів.
- ✓ Функції спеціальних соціологічних теорій полягають у виробленні науково обґрунтованих рекомендацій для управління соціальними процесами у короткостроковій перспективі та в окремих сферах суспільного життя.

КЛАСИФІКАЦІЯ СПЕЦІАЛЬНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ:

- ◎ 1. Спеціальні соціологічні теорії - вивчають соціальні закони, закономірності функціонування і розвитку соціальних спільнот (теорія соціальної структури, теорія соціальної стратифікації, теорія соціальних систем, теорія соціального розвитку, теорія соціальних конфліктів).
- ◎ 2. Галузеві соціологічні теорії - вивчає окремі сфери суспільного життя і форми масової свідомості (соціологія праці, соціологія науки, освіти, дозвілля).
- ◎ 3. Особлива група - соціологічні теорії (соціологія особистості, соціологія молоді, соціологія моралі тощо).
- ◎ 4. Соціологічні теорії вузького значення (теорія бюрократії, теорія референтних груп, теорія мотивації тощо).

ЕМПІРИЧНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ.

- ⦿ В емпіричному дослідженні предметом аналізу стають різноманітні дії, характеристики поведінки, погляди, настрої, потреби, інтереси, мотиви людей, відображення соціальної реальності у фактах людської свідомості.

3. ФУНКЦІЇ СОЦІОЛОГІЇ

Гносеологічні:

1. - теоретико-пізнавальна;
2. - світоглядно-ідеологічна.

Соціальні:

1. - практико-перетворювальна;
2. - прогностична;
3. - критична;
4. - гуманістична;
5. - описова;
6. - інформаційна;
7. - соціального контролю;
8. - соціального управління.